

STRATİS TSİRKAS

KAHİRE

BAŞIBOŞ KENTLER II

ROMAN

Çeviri: AYKUT DERMAN

STRATİS TSİRKAS

KAHİRE

BAŞIBOŞ KENTLER II

Can Yayınları 2046

Akivernites Polities, Ariagni, Stratis Tsirkas

© 1971, Éditions du Seuil

© 2012, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2004

Can Yayınları'nda 1. basım: 2012

2. basım: Mart 2012

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com / Andrea Haase

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-07-1426-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

STRATİS TSİRKAS

KAHİRE

BAŞIBOŞ KENTLER II

ROMAN

Çeviri

Aykut Derman

Stratis Tsirkas'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Kudüs / Başıboş Kentler I, 2012

İskenderiye / Başıboş Kentler III, 2012

STRATİS TSİRKAS, 1911'de bir Yunan göçmenin oğlu olarak Kahire'de doğdu. Gerçek adı İoannis Hacıandrea'dır. Orta ve lise öğrenimini Kahire'de tamamladı. Bir süre banka memurluğu yaptı. 1927 yılında Kavafis'in yönettiği *Alexandrini Techni* gazetesinde yazılar yazmaya başladı. 1963'te, yalnızca edebiyatla ilgilenmek üzere ülkesi Yunanistan'a yerleğti. İlk şiirleri, 1938 yılında *Soute* isimli dergide yayımlandı. Tsirkas'ın en önemli eseri, *Başıboş Kentler* üst başlığı yayımladığı *Kudüs* (1960), *Kahire* (1962) ve *İskenderiye* (1965) üçlemesidir. 1971'de Fransa'da En İyi Yabancı Kitap Ödülü'nü alan *Başıboş Kentler*, Yunanistan'da Albaylar Cuntası döneminde yasaklanmıştır. Tsirkas'ın bundan başka *Le voyage lyrique* (1939), *L'avant dernier adieu*, *L'Oratorio espagnol* gibi şiir kitapları, *Bomba Nurettin* (1957), *Au cap* (1966) gibi öykü derlemeleri yayımlandı. Yazar, 27 Ocak 1980'de öldü.

AYKUT DERMAN, 1942'de İstanbul'da doğdu. İÜ Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde okutmanlık yaptı. 1970'ten bu yana çeviriler yapmaktadır. Gaston Bachelard, Fernand Braudel, Alberto Giacometti, Béatrice Lenoir, Françoise Balibar, Milan Kundera, Pascal Quignard, Paulo Coelho, Michel del Castillo, José Saramago, İsmail Kadare, Alina Reyes, José Frèches gibi pek çok yazarın eserlerini Türkçeye kazandırmıştır. Derman'ın 70'e yakın çevirisi vardır.

“Bir avludan geçip i dairelere giriyordum, buradan kapılara çıkılıyordu; bu kapılardan çıkınca gene birtakım odalara giriliyordu, bu odalardan sonra başka avlular geliyordu. Bütün bu yapıları ve duvarları taş damlar örtüyordu; duvarlar heykellerle kaplıydı; avlularda beyaz taş sütunlar vardı. Labyrinthos’un bittiği yerde, büyük heykellerle süslü kırk kulaçlık bir piramit başlıyordu; buna bir yer altı yolundan geçiliyordu...”

HERODOT TARİHİ İKİNCİ KİTAP: EUTERPE

Çev. Müntekim Ökmen

Oysa hangi hedefe yürüdüğümüzü düşünmemiz gerekir.
Acımızın, karnı aç çocuklarımızın istediği gibi değil,
Karşı kıyıdaki dostların sonsuz çağrılarından da
etkilenmeden.

YORGO SEFERİS

I

13 Aralık 1942'nin o yazgısal Pazar günü, Çavuş Mihalis ile birlikte, Birinci Yunan Tugayı'na katılmak için, 8. Ordu'nun yüzlerce mil gerisinden koşturup duruyorduk: Büyük Sirte'nin batı kıyısından yeniden yukarı doğru çıkmaya başlamadan tugaya katılmamız gerekiyordu. Rommel, geri çekilmeyi sürdürüyordu. Montgomery ile karşılaşmamak için zikzaklar çiziyordu ve izlediği yola Genelkurmay'ın haritasında bakıldığında, Bedevilerin altı ay önce ona "Çöl Tilkisi" adını takmakta ne kadar haklı oldukları anlaşılıyordu. Ne var ki çok yavaş ilerliyorduk. Mihalis'in mekanik bilgisi de, benim heyecanım da altımızdaki aracın günde yüz milden fazla yol yapmasını sağlamıyordu. Biçimiyle ve rengiyle kurbağayı andıran, yol alışı da kaplumbağayı anımsatan bu sac yığını, kova kova, hesap edilemeyecek kadar çok su yutuyordu. "Milanolu sanayiciler, toplarını çeksin, diye Mussolini'ye bu düldülleri kakaladıysa, pasif direniş maddiyasını yalnızca Fiat fabrikasının antifaşist işçilerinin hak ettiği söylenemez!"

Sağımızda, tüm görkemiyle Akdeniz uzanıyordu. Önceki günden bu yana yaprak kıvıldamıyordu ve bu durgun hava, Müttefiklerin Tunus'ta ilerlemeyi durdurmalarını açıklamak için ileri sürdüğü gerekçeyle –en kötü

hava koşulları– taban tabana zıttı! Bir-iki kez kovayı elim alıp yalıyardan aşağı inerek deniz suyu getirmeye davranacak oldum. “Sakın yapma, Simonidis! Kafana bunu iyice yerleştir. Yoksa, yarım saatte radyatörün canına okuruz.” Altımızdaki Fiat, onun el-Alameyn’de el koyduğu kişisel ganimetiydi. Mihalis, pistonları değiştirmiş, lastikleri onarmış, delinmiş benzin deposunu lehimlemişti. Tugay için geçerli belgeleri de sağlamıştı. Bu belgeler sayesinde şimdi ben de içimi kemiren cepheye ulaşma sabırsızlığıyla ve sonunda kendi benliğime kavuşma umuduyla Müttefik karakollarından kolayca geçiyordum. Bizimkilerin Kudüs’te gösterdiği kararsızlık, El-Alameyn Savaşı’na katılmamı engellemişti. Makamları tek tek dolaşmıştım, sonunda karşıma Mihalis çıkmıştı. “Amma da soru! Ben de zaten oraya gidiyorum. Bu düldülü neden onarıyorum sanıyorsun?” Mersa Matrurh’ta, tuzlalara giden yoldaki kışlalardaydık. “Sen yalnızca apoletlerini tak, kepini de başına geçir. Müttefikler bizim gibi değil; onlar, rütbe şeritlerine saygılı davranır. Alt tarafı, biraz hile yapmış olacağız, ne var yani! Ben senin şoförün olacağım, onlar da altımızdaki bu küçük düldülün sayın asteğmeni cepheye götürmek üzere emrine verildiğine inanacaklar.”

Başlangıçta, direksiyonu bana vermeyi inatla reddediyordu. “Hoyratlığınla ona zarar verirsin. Ona yumuşak davranmak gerekiyor, oysa sen, apışaranda sanki şeytan varmış gibi davranıyorsun. O kadar acelen varsa içindekilerin sana boyuna işaret ettikleri o Müttefik araçlarından birine geçebilirsin.” Gerçekten de bizim, başımızı Fiat’ın motoruna soktuğumuzu gören, Polonyalıları, İngilizleri, Avustralyalıları, Özgür Fransızları taşıyan otomobiller, kamyonlar ve her türlü askerî araç duruyor, beni gideceğim yere götürmeyi öneriyordu. Ne var ki Mihalis onu terk edemeyeceğimi biliyordu. Bir insanla

bazı sırları paylaşabilmek için zaman gerekiyordu. Önüne çıkan araçlardan birine böyle rastgele binmek riskliydi. Sonunda, geceleri de yol almayacak olursak, tugayı asla yakalayamayacağımız kafasına dank edince, benimle pazarlığa girişti. İsteddiği gibi davranacağıma söz verdim. Denemek için, direksiyonu bana bir saatliğine bıraktı, sonra, kafasını arkaya yasladı ve uyuyakaldı.

Ay yoktu ama gece berraktı. Yol, tebeşir beyazı çölün üzerinde siyah, sonsuz bir şerit olarak uzayıp gidiyordu. Bir aracın geldiğini fark ettiğimizde, çarpışmak için mavi “kod”larımızı yakıyorduk; arabanın arkasında da hızlı gelenleri uyarmak için sürekli yanan, sigara ateşi kadar küçük, kırmızı bir lamba vardı. Önce soğukla boğuştum, sonra uykuyla. Emin değilim ama gözlerim açık, ellerim direksiyonda ilk kez uyudum galiba. Fiat’ın yanında çok iriyarı bir Haçlı askeri, donanımını ve zırhını yerde sürükleyerek hızlı adımlarla yürüyordu. Gözlerini üzerime dikmiş, sol elindeki kılıcını koruyucu bir edayla yukarı kaldırıyordu. Zırhını, çölün tam ortasında, el-Alameyn’den altmış kilometre kadar uzaklıkta İskenderiyeli tuhaf bir Fransız tarafından inşa edilmiş şatodaki şöminenin üzerinde asılı dururken görmüştüm. Orada, Bir-Hakeym’de ağır yaralanmış, cephenin olabildiğince yakınına kadar gitmeme yardımcı olacak bir başka Fransız’a daha rastlayacaktım.

Ona, şatafatlı bir salonda eski bir koltuğa oturmuş, yaşamının geriye kalan günlerinin ya da saatlerinin tadını çıkarırken rastladım. Ateşten parlayan gözlerini zırha dikti, sonra, şöminenin mermerini süsleyen, üzerinde bir Lorraine Haçı bulunan flamaya baktı. “Ne dersen de, yoldaş, bizler Haçlı askerleriyiz ama bu kez gerçekten kutsal bir amaç peşinde koşuyoruz.” Ona Kudüs’ten geldiğimi söylemiştim. “Ne yol, ne uzun yol...” dedi, düşteymiş gibi. “Birkaç yıl önce ben kralcıydım, Charles Maurras’ın bo-

razanlığını yapan biri... Ne mutlu ki, *Guernica*... Savaşın kendisi değil, Picasso'nun İspanyol salonundaki tablosu." Sözünü kesmemek için başımla onu onayladım. Kendisini anladığımı görmekten memnun gülümsedi. "Biz entelektüellerin yapısı bu işte. Olup bitenin özünü kavrayabilmek için, kişisel bir deneyime gerek duyarız... Sizin Zaferiniz, Louvre Müzesi'nde... Onun kırık kanatlarını anımsıyor musun? Ben buradan, üzerinde oturduğum bu koltuktan, onun, dünyanın temellerini sarsan kanat çırpışlarını duydum. 23 Ekim gecesiydi, saat ona yirmi vardı, el-Alameyn'deki sekiz yüz topun..." Sustu. "Bütün bunları sana neden anlatıyorum? Ateşten yanıyorum. Kaçıp giden bu ânı, su saatinin cam borusunun kıvrımından hayranlıkla izlemek daha doğru..." Avuçlarının arasında tuttuğu portakalı kaldırdı ve derin bir saygıyla kokladı.

Kendimi onun adını anımsamaya zorlarken bilinçaltım uyarılmış olmalı ki, içinde bulunduğum sersemlikten uyandım. Ondan sonra da yerde sürüklenen zırhın çıkardığı sesi duyar duymaz, kendime öfkeyle bağıryordum: "Manolis, yine uyukladın." Ve uyanıyordum.

Bunlar, cumayı cumartesiye bağlayan gece olup bitiyordu. Pazar günü şafak söktüğünde, Kirenai bölgesinde, Derne ile Apollonia arasında bir yerde bulunuyorduk.

Asfaltlanmış geniş bir yolda, bir yalıyarın kıyısında ilerliyorduk; sol yanımızda, Cebelü'l-Ahđar'ın yeşillenmiş eğimli arazisi aşağı doğru set set uzanıyordu. Birden, bir yanık kokusuyla birlikte arabanın içini dumanlar sardı. Neyse ki direksiyonda Mihalis vardı.

Arabayı sağa çekip, harabeye dönmüş bir evin yanındaki yabani bir akasya ağacının altında durdu. Motoru durdurup dışarı çıktı, kaputu açtı. "Bundan emindim!" Koşa koşa gelen küçük Bedevi çocuklarına bağırdı: "*Yallah! Roh!*" Çocuklar, bir tepeciğın üzerinde kalıp bizi gözlemeye başladılar.

“Ne yapacaksın, biliyor musun? Harabenin içinde bir yer ayarlayıp ateşi yakacak ve çay demleyeceksin. Dünden beri midemiz boş. Sonra, sağda solda biraz dolaşacaksın ya da canın çekiyorsa, aşağı inip denize gireceksin. Benim beş-altı saatlik işim var ama senin bana yardım etmeni istemiyorum: Beni sinirlendirmekten başka bir işe yaramazsın.”

“Beş-altı saat, ha! Öyleyse planımız suya düşüyor?”

“Ne diyorsun, Tanrı aşkına? Ben yoldaşın birine bir top arabası getirmeye söz verdim, topun namlusu arızalı çıktı, işin içine şeytan da karışsa ona verdiğim sözü yerine getireceğim! Bingazi'ye ulaşabilesek, bu bize yeter; orada kesin olarak yedek parça buluruz.”

Söylenecek bir şey yoktu. Çayı demleyip dumanı tüte tüte getirdim. Fiat'ın altından, kararmış, tıraşlı suratıyla çıktı ve ona uzattığım bisküviyi yağa bulanmış parmaklarıyla alıp çaya batırdı. Onu bıraktım, bir kayanın üzerine oturup bir sigara yaktım. Zümrüt yeşili deniz, güneşin toz halinde serpiyen ışıkları altında tatlı tatlı salınıyordu. Gökyüzünde tarlakuşları ötüyor gibi geldi bana ama bunlar gerçekten tarlakuşu muydu? Daha uzakta, kayalar bir bakıma amfiteatr oluşturuyordu. Bir çift tarlakuşunun, uzaklarda mavileşen denizin üzerinde uçtuğunu, sonra denize daldığını gördüm.

Kış denizi ayaklarımın dibinde, parlak, yassı taşları hafif bir köpüğe boğarak soluklanıyordu. “Neden, Manoş? Neden?” Kim konuşmuştu? Bana böyle acı acı yakınan kimdi? Aradığım neydi? Bu kıyıda, bir başka dünyanın yıkılmış mermerleri arasında neyin peşinde koşuyordum? Tugayı yakaladığımda benliğime yeniden kavuşacak mıydım? Kendi hayaletim önümde mi, yoksa arkamda mıydı, şu anda ondan kaçmıyor muydum? Kendi tut-

kuma, günün birinde bir iki kitap yazmak için kendime verdiğim söze nasıl ihanet edebilmişim? Oysa şimdi, Haçlı ordularının tugaylarında, her zaman gecikmiş, başkalarının gerisinde kalmış olarak boşuna kılıç sallıyordum. Neden boşuna? Minus, benim yerimin Remington'ın arkası olduğunu, *Savaşçı* için sayfalarca yazı hazırlamam gerektiğini söylediğinde haklı mıydı? Kahire'de bana gazetenin, Mihalis'in şu anda üzeri yağ lekesi dolu asker ceketinin cebinde sakladığı son sayısını vermişlerdi.

“Ne düşünüyorsun?” diye sordu, yüzü çilli, herkesin Fanis adıyla çağırdığı adam, gazeteyi bana verdiğinde. Gazetede, 1. Tugay'ın El-Alameyn Savaşı'ndaki harekâtının bilançosu veriliyordu. Ölülerimiz kutsanıyor, askerlerin ve subayların gösterdiği kahramanlıklardan söz ediliyordu. Kısa ve basit olarak kaleme alınmış başyazı, takınılan tavırların açık seçik ve ölçülü olduğu için inandırıcılık kazandığını söyleyen tümcelerle bitiyordu. Ama arka sayfada, bir muhabir, taşkın bir heyecan içinde Filistin'deki 2. Tugay hakkında, biraz röportaj, biraz yazı koku, biraz da günün gündemiyle ilgili karmakarışık haberler veriyordu. O yazıda Minus'un ipe sapa gelmez sözlerini tanır gibi oluyordum. Semtin bir pastanesinde karşımda oturan Fanis, akciğer rahatsızlığı geçirmiş insanlara özgü şekilde ıslık çalarak soluk alıyordu. Mermer masanın üzerine çapraz koyduğu, aşırı beslenmiş veremlilerinkini andıran dolma gibi parmaklarına bakıyordum. Düşüncemi söyledim, yazının artı ve eksi oluşturan yanlarını açıkladım; gazete artık Kudüs'te çıkmadığına göre, bu tür yazılara bundan böyle giderek daha az rastlanacağını da ekledim. Fanis buna çok güldü; birdenbire aydınlanan yüzü, çok acı çekmiş insanlara özgü kırışıklıklarla doldu. Yaşadığı adada balıkçılık ya da çiftçilik yapıyordu herhalde. “Ama sen bunu duyumsayamazsın,” dedi ve bakışları yeniden ciddi havaya büründü. Ben, renk ver-

meden konuşmuştum. Minus'la olan düşünce ayrılıklarımızdan Garelas'a ancak bir iki kez söz etmiştim. Fanis'in bunu hemen yakalaması, durumdan haberi olduğunun kanıtıydı.

"Pardon!" diye karşılık verdim. "Ben yalnızca gözümün önündekini okuyorum. Bu metin, baş sayfada anlatılan fedakârlıklardan sonra, çatlak ses gibi çıkıyor. Karşımda, bir tepeye tünemiş, seslendiği insanları küçümsemek için tumturaklı söylevler çeken bir adam olduğu izlenimi alıyorum. Konuşuyor, ama "Kesikbaş" gibi konuşup duruyor: İnandığı bir şey yok."

"Bir dakika," dedi Fanis, "inandığı bir şey vardır ama bunu ifade edemiyordur belki. Herkesin senin kadar kültürlü olması gerekmiyor." "Konuyu dağıtma. Söylediklerimiz ve yazdıklarımız bütünüyle bizi yansıtır. Mazeret de arama. Üslup, başkalarına karşı, insanlara karşı takındığımız tutumun tek şaşmaz ölçütüdür. Anlayışımızı, saygımızı üslubumuzla ortaya koyarız. General Makriyannis'e bak..." Fanis, "Biliyorum," diye sözümü kesti. "Tutukevindeyken onun Bağımsızlık Savaşı anılarını okuyorduk." Sonunda, biraz üzülerek ve istemeyerek de olsa, Minus'un kimi zaman, kendini olduğundan daha büyük göstermeye kalkıştığını kabul etti: "Öyle durumlarda, parmaklarının ucunda yürüyor ve topallıyor."

O akşam geç saatlere kadar birlikte olabilirdik ama bir siyasetçiyle buluşacaktı, bu yüzden ayrıldık. Az konuşan biri olmasına karşılık ondan ayrılmak istemiyordum. Daha çok, dinliyordu ve sorular soruyordu. Duraksıyor, kendini sorguluyor, yargı veriyor, yeniden soru soruyor ve karşısındaki insanı böylelikle, ona fark ettirmeden, kendisiyle birlikte doğru yola çekiyordu. Dişlerini gıcırdatmadan, "Tanrı adına!" demeden. Daha sonra, tek başıma yürürken, gecenin soğukunda ıslık çalmakta olduğumu fark ettim. İbrahim Paşa heykelinin çevresini

dolanıp Opera Binası'nın gri önyüzünü hayranlıkla seyrettim. Babamın ilk gençliğinde burada Duse'ün bir temsilinde hazır bulunduğunu anımsıyordum. Hıdiv'in locasında, Calabria'lı bir âşık gibi utanmadan şişinip duran D'Annunzio'dan ne kadar nefret etmişti! Sonra da İtalyanların, Levantenlerin, Yunanlıların, baş kadın oyununun bindiği arabanın atlarını çözerek arabayı, oradan pek uzakta bulunmayan Shepherd's'a kadar çılgınca çekmelerinden. Bağrısmalar... Çamur içinde çiğnenen güller... Değişen hiçbir şey yoktu. Mora fatihi, kaidesinin üzerinde, hâlâ sırtı Opera'ya dönük duruyordu. Biraz aşağıda, faytonları çeken atların su içmesi için yalıklar vardı. Nalların taş döşemeler üzerinde düzenli olarak çınlaması, sessizliği, zamanı bölen tespih taneleri gibi kesintiye uğratiyordu. Ve yonca yapraklarının, durgun suların ve daha uzakta, egzotik gülibrişim ağaçlarının ve firavuncirlerinin sinsi kokusu duyuluyordu... Benden ille de para koparmayı kafasına koymuş körkütük sarhoş iki İngiliz askerinden paçayı sıyrarak, İkariyalı yaşlı bir çiftin evinde beni bekleyen yatağıma koştum. Birden durdum. Benim Filistin'de subayların sorunları hakkında takındığım tavrın doğru olduğuna bizimkileri inandıran o, yani Fanis olmasın sakın? İyi ama o dönemde o Kahire'ye gelmiş miydi? Ben kendi görüşümü şubat ayında açıklamıştım, yanıtını da haziranda almıştım. Minus, benim düşüncemi benimsediğini, o talihsiz karardan da vazgeçildiğini bana o sırada bildirmişti. Kfariona'dan Kahire'ye gidip gelmek için dört ay mı gerekmişti, yani? Bu gecikmeden Minus sorumlu değilse elbette. "Belki" diyordum kendi kendime. Onun silueti, sesi, hatta kokusu, daha ufukta belirdiği an içimi karartıyordu.

Fanis'le birkaç kez daha buluştuk ve bir gün ona kafamdaki ikilemi açıkladım: Remington mı, cephe mi? Her iki alanda da gerek duyulan şeyleri ağır ağır, alçak

sesle bana saymaya başladı. Saymayı sürdürdükçe, bir parmağını avucuna bastırıyordu: “Şimdi, ne yapman gerektiğine kendin karar ver.” Bir an düşündüm ve onu yanıtladım. Hiç zaman yitirmeden bana İskenderiye’deki bir “bağlantı”nın adını verdi. “Yoldaşlarla bir hafta birlikte ol. Denizciler de bir bülten çıkarmak istiyor. Onlara o konuda bildiklerini öğret, sonra da madem o kadar istiyorsun, cepheye hareket et!” Birbirimizden, ertesi gün buluşacakmış gibi ayrıldık. Ne var ki ben sokağın köşesini dönmek üzereyken bana seslendi: “O yoldaşla aranızdaki düşünce ayrılıklarını başkalarının önünde hiç tartıştın mı?” “Hayır.” “Bu bir hata.” “Biliyorum,” diye karşılık verdim. “Öyle yapmam daha doğru olurdu, hatta bir sonuca ulaşmayı beklemeden.” Bunun nedenini anlayamıyordu; ben de ona olayı ayrıntılarıyla anlatmak zorunda kaldım. Sokak ortasında dikilmemek için bir kahveye girdik. Fanis, adaçayını höpürdeterek içti, dilini şaklattı ve gözlerimin içine baktı: “Bana ciddi şeyler anlatıyorsun ama bunları sen söylediğin ve o yoldaştan nefret ettiğin için, söylediklerin değerini yitiriyor. Bize başka tanıklar gerek.” Ona ne diyebilirdim? “Bir soruşturma yapın, bu soruşturmada benim yan tuttuğum ortaya çıkarsa, hakkımda önlem alın.” Gözlerini yumdu, düşünüyordu. “Yapacak başka işlerimiz var, dostum. Bunu yapmaya nasıl vakit ayırırım şimdi? Ayrıca, bu kararı almak için bir toplantı yapılması gerekir; o yoldaşı da uyarmak gerekir. Her halükârda, er ya da geç, bu sorun ilgililer açısından aydınlığa çıkarılacak –o zaman hâlâ hayatta olursak.” Susuyordum. “Haydi, fırla,” dedi bana, “treni kaçıracaksın.” Ne var ki, o bir hafta İskenderiye’de bir ay oldu. Her durumda askıda kalan bir şey çıkıyordu. “Noel’de burada kal”, diyorlardı bana. Bu arada tugay, Rommel’i izliyordu. Bir gün öfkelenmişim. Tobruk’a hareket eden dibi düz bir tekneye beni kabul ettiler. Ne var ki kontrol yapılın-

ca, iş yattı. İskele kapısında dikilen salağın biri bana bağırdı: “Nereye hemşerim? Gel buraya!” Neredeyse başıma iş açılıyordu. Daha sonra beni, Bir-Hakeym’de adı ... olan bir Fransız subayının karşısına çıkardılar...

Orada, o kayanın üzerinde, dalıp gitmiş, öylece duruyordum. Gerindim. Güneş beni kemiklerime varınca-ya kadar gevşetmişti.

Mihalis ne yapıyordu? Tabanı yumuşak kösele, süet deri ayakkabılarımla sivri taşların üzerinden yürümek benim için çocuk oyuncağıydı; yolun yabani akasyanın yanına düşen yerine hemen tırmandım. Mihalis ortalarda yoktu. Seslendim. “Buraya gel,” diye karşılık verdi bana, harabenin içinden, “tırış oluyorum.”

“Ne oluyor, düğüne mi gidiyorsun?”

Bu takılmayı yaptığıma hemen pişman oldum, çünkü geçtiğimiz günlerde, her zaman tırışlı olmamız gerektiğini ona söyleyen hep ben oluyordum.

“Başımız büyük belada. Bingazi’ye gitmekten vazgeçemeyiz. Biyelleri değiştirmek gerekiyor. Müttefik aralarından birine atlayacağım, dönüşte de bir ambulans bulmaya çalışacağım.”

“Bingazi buradan iki yüz mil uzakta,” dedim ona. “Zaman alacak. Belki zorluklarla da karşılaşacaksın, bu durumda, elveda cephe!”

“Kaygılanma, başımın çaresine bakarım ben. Gece olmadan beni karşında göreceksin. Ya sen, sen ne yapmayı düşünüyorsun?”

Düşündüm, artısını eksisini tarttım:

“Seni burada bekleyeceğim.”

“Tamam. En akıllıca olanı bu.”

“Peki, bir arabadan bizi yedeğe alıp çekmesini neden istemiyoruz?”

“Delisin sen. Dldln durumunu görür görmez onu rge çıkarırlar.”

Gerçekten, kıyının amfiteatr oluşturduğu yerde Mtefiklere ait birkaç kamyon çürümeye terk edilmişti.

Mihalis, deniz kıyısına inip üzerindeki gresleri ve lekeleri bir ponza taşıyla temizledi. Yeniden giyindi, kaputuna sarındı, kepini koltuğunun altına sıkıştırdı ve geçecek bir Mtefik arabası beklemeye başladı. Ama önce, belgelerimin üzerimde bulunduğundan emin olmak istedi.

“İt herif,” dedim ona, “daha şimdiden bu akşam seni bir kızın kollarında görüyorum, oysa ben o sırada yolda tek başıma volta atmakta olacağım.”

“Dikkatli ol. Güneş battıktan sonra ateş yakma, başımıza bela amamaya alış. Girit Havaalanı tam karşımızda.”

“Baş üstüne generalim.”

“Söylediklerime uy!”

Avustralyalılara ait fıçı yüklü bir kamyon geçti. Mihalis bağırdı: “Yunanlı! Bingazi!” Onu hemen kamyonu aldılar. Kamyonun kasasına atlayacağı sırada durup bana baktı. Anladım. Ben de aynı şeyi düşünüyordum. Avustralyalılar beni de gtrebilirlerdi. Ama Fiat’a kim göz kulak olacaktı? Karar vermek ona düşüyordu. Bana, “Gel” deseydi, sorun yoktu. Uzaklaşırken bana sık sık asker selamı verdiğini ve toprağı göstererek şunu söylemek istediğini gördüm: “Bu akşam orada olacağım.”

Tıraş olması için Mihalis’e su getiren kk Bedeviler bana bağırıyordu: “*Maya*.” Onlara kovayı verdim. Hep birlikte, yolun öte yanında, inişteki ağaçların yanına koştular. Biraz sonra suyla geri döndüler. Bana, işaretle, suyun içilebilir olduğunu söylüyorlardı. Suyu tattım, dişlerim kerpetenle sklyormuş gibi oldu, o kadar soğtu. ay yaptığım yere gittim, çalı ırpı toplayıp iki

tuğla arasına yerleştirdim. Üzerine biraz benzin döküp tutuşturdum. “Çay, çay!” diye bağıryorlardı çocuklar, ellerini çırparak. “Sabredin biraz,” dedim onlara Yunanca. Suyun ısınmasını beklerken, tıraş takımlarımı ve küçük aynamı, sefertasını, şeker ve çay kutularını getirdim. Çocuklar çevremde durup beni izledi. Jiletin iyi kesmesi için yanağımı şışirdiğimde, onlar da yanaklarını şışiriyorlardı. Sonra, yüzümü yıkamam için bana su döktüler, ben işaret edince de yere çömeliş beklediler. Sefertasının içine fazla şeker koydum, çayı, üzüm şırası gibi koyu ve çok şekerli sevdiklerini biliyordum. Her biri iştahla iki yudum alıyor, sefertasını arkadaşına geçiriyor, hoşuna gittiğini belirtmek için karnını kaşıyordu. Onlara birkaç bisküvi verdim. Dost olduk.

Ne var ki sonradan başıma tebelleş oldular. Sigara istiyor, bağıra bağıra, anlamadığım şeyler söylüyorlar, harmanilerini kaldırıp sırtarak çevreme işiyorlardı. Fiat’ın üzerine tırmandıklarında tepem attı: “*Yallah, roh, roh!*” diye bağırdım ben de. Oldukları yerde kaldılar. Yerden bir taş alıyormuş gibi yaptım. Düş kırıklığına uğrayıp bana sırtlarını döndüler ve büyük bir gurur içinde uzaklaştılar. Biraz sonra, aşağıda, kumsalda, aralarında tartışıklarını duydum, birbirlerini kovaladıklarını gördüm. Sonra ortadan kayboldular. Bana da sıkıntı bastı. Askerî polisin “neden”, “niçin” sorularına yanıt vermeden korktuğum için, yolun üzerinde kalmak istemiyordum. Yıkıntı halindeki küçük evin arkasında siperde duran Fiat’ın içine yerleştim. Kapının içindeki cebi araştırırken, günü geçmiş bir İskenderiye gazetesi buldum ve onu ilanlara varıncaya kadar okumaya karar verdim; ayrıca bir mektup paketi buldum. Yalnızca ilk mektubun baş tarafını okuyup altındaki imzaya baktım. Mektubu yazan, Mihalis’in annesiydi: “Ariagne Saridis.” Paketi kapatıp yerine koydum.

Mısır doğumlu Yunanlı yazar Stratis Tsirkas, güçlü gözlemleri ve edebi derinliğiyle geçtiğimiz yüzyılın en parlak yazarlarından biri olarak gösteriliyor.

“Hangisi yeğ tutulmalı? Yaşamak mı, yoksa yaşamı kayda almak mı? Olup bitmekte olanın içine dalmak mı, yoksa onu betimlemek için bir köşeye çekilmek mi? Olayların peşinden koşmak çok daha çekiç; ama o durumda, her şey akıp gidiyor, elde hiçbir şey kalmıyor. Bunları kâğıt üzerinde kalıcı kılmak, işte, onları zamanın evrensel yıkımından kurtarmanın tek yolu bu; ama o durumda da her şey elimizden kayıp gidiyor ve insan hiçbir şeye katılamıyor.”

Kahire'nin kahramanlarından Manolis aktarıyor bu düşünceleri, İspanyol İç Savaşı sırasında Paris'te bulunan Jean-Richard Bloch'ü anarak. Yunanistan savaşlarla, çatışmalarla darmadağın olmuştur. Savaş karşıtı Yunanlı aydınlar, ülkeyi terk etmek zorunda kalmış muhalif askerler, Kudüs'te olduğu gibi Kahire'de de “dışarıdan” bakmaktadır olaylara. Ama hangi Kahire? Sokakları ele geçirmiş çeteler, güzel kadınlar, iyi insanlar, tehlikeli adamlar... Tsirkas, hem olayların tam ortasında hem onları kâğıda dökmek üzere kıyıda kalmayı başarıyor. Okuma şöleni Kahire'yle devam ediyor...

Kapak resmi: ANDREA HAASE

ISBN 978-975-07-1426-9

9 789750 714269